

Nieuwe Wajong; regels en herkeuringen vanaf 1 januari 2015

Door Ynske Jansen, 2014

Ondanks scherpe kritiek heeft de Eerste Kamer op 1 juli 2014 de Participatiewet en de maatregelen in de Wet Werk en Bijstand (WWB) aangenomen. Staatssecretaris Klijnsma heeft inmiddels bekendgemaakt hoe zij de grens wil bepalen tussen de Wajong en de Participatiewet: wie heeft recht op Wajong en wie wordt doorverwezen naar de gemeente? Hiervoor neemt zij nieuwe regels op in het 'Schattingsbesluit Arbeidsongeschiktheidswetten'.

Die regels hebben ook gevolgen voor de herkeuring van de huidige Wajongers: wie krijgt een lagere uitkering en wie niet?

De Participatiewet voegt de bijstand, het grootste deel van de Wajong en de sociale werkvoorziening samen. De wijzigingen in de WWB leggen mensen in de bijstand zwaardere verplichtingen op. Bovendien krijgen mensen die samen met anderen een huishouden vormen een lagere uitkering. Vanaf nummer 4 van 2012 heeft Steungroepnieuws uitgebreid bericht over de gevolgen van deze wetten. Ze worden op 1 januari 2015 van kracht. In dit eerste artikel gaan we in op de nieuwe regels voor de Wajong en de herkeuringen. In het tweede kunt u lezen wat de Steungroep tot nu toe heeft bereikt met haar lobby om de regels te verzachten.

Criteria voor 'duurzaam geen arbeidsvermogen'

Vanaf 1 januari 2015¹ komen nieuwe aanvragers alleen nog in aanmerking voor de Wajong als zij 'duurzaam geen mogelijkheden tot arbeidsparticipatie (arbeidsvermogen)' hebben. Het is de taak van de verzekeringsartsen en arbeidsdeskundigen van het UWV om dit te beoordelen. Klijnsma wil in het Schattingsbesluit opnemen dat iemand **geen mogelijkheden tot arbeidsparticipatie heeft** als hij/zij:

- geen taken kan uitvoeren in een arbeidsorganisatie;
- niet over basale werknemersvaardigheden beschikt;
- niet aaneengesloten kan werken gedurende ten minste een periode van een uur; of
- niet ten minste vier uur per dag belastbaar is, tenzij hij ten minste twee uur per dag belastbaar is en in staat is per uur ten minste een bedrag te verdienen dat gelijk is aan het minimumloon per uur.

Arbeidsmogelijkheden zijn **duurzaam** afwezig als iemand geen mogelijkheden heeft tot herstel en niet kan verbeteren door training. De verzekeringsarts beoordeelt het eerste, de arbeidsdeskundige het tweede.

Rechtsonzekerheid

Deze regels zijn op meerdere punten onduidelijk. Bijvoorbeeld:

- Wanneer is iemand 'belastbaar'?
- Wat zijn 'basale werknemersvaardigheden'?

¹ Het UWV heeft veertien weken nodig om een beslissing te nemen over een Wajongaanvraag. Dat betekent in de praktijk dat alleen aanvragen die **uiterlijk 10 september 2014 door het UWV zijn ontvangen** nog worden beoordeeld volgens de huidige criteria. Voor latere aanvragen gelden de nieuwe, veel strengere criteria.

- Wat wordt precies bedoeld met 'taken'? Gaat het hierbij om reëel bestaande taken die werkgevers tegen betaling willen laten verrichten?
- Hoe bepaalt het UWV of iemand per uur wel of niet het minimumloon kan verdienen?
- Hoe bepalen verzekeringsartsen en arbeidsdeskundigen of er sprake is van 'duurzaamheid'?

Volgens de Nederlandse Vereniging voor Verzekeringsgeneeskundigen (NVVG) zijn dit grotendeels nieuwe beoordelingscriteria, waar nog geen enkele ervaring mee is opgedaan. De Steungroep is met de NVVG van mening dat deze regels geen objectieve en betrouwbare beoordeling garanderen. Ze bieden verzekeringsartsen en arbeidsdeskundigen onvoldoende houvast. Voor degenen die beoordeeld worden leidt dit tot grote (rechts)onzekerheid. Naast de Steungroep hebben ook belangenorganisaties als de Landelijke Cliëntenraad en Ieder(in) hierop gewezen in brieven aan de politiek. Maar deze argumenten hebben de staatssecretaris nog niet van gedachten doen veranderen.

Minstens twee uur of minstens vier uur belastbaar?

Het criterium dat iemand ten minste vier uur per dag belastbaar moet zijn, geldt alleen voor mensen die per uur minder dan het minimumloon kunnen verdienen. Mensen die per uur wél het minimumloon of meer kunnen verdienen, hebben volgens staatssecretaris Klijnsma al 'arbeidsvermogen' als zij ten minste twee uur per dag belastbaar zijn. Haar argumenten daarvoor zijn dat dit een 'uitzonderlijke situatie' is en dat zij deze mensen 'niet wil afschrijven'.

Protest Steungroep

De Steungroep heeft in brieven gepleit tegen de grens van twee uur. We hebben aangegeven dat het voor veel ME- en CVS-patiënten geen 'uitzonderlijke situatie' is om maar twee uur per dag te kunnen werken, en voor sommige andere chronisch zieken ook niet. De door het UWV vastgelegde duurbelastbaarheid per dag wordt nooit uitgedrukt in een **exact** aantal uren, het UWV spreekt zelf van 'gemiddeld ongeveer'. Deze duurbelastbaarheid is bovendien lang niet altijd realistisch. Als iemand volgens het UWV 'gemiddeld ongeveer' twee uur of vier uur per dag kan werken, betekent dat niet dat hij of zij dat ook werkelijk ten minste dat aantal uren kan volhouden, zeker niet op de langere duur. Het UWV heeft dit meestal niet in de praktijk getest. Bovendien zijn er bijna geen passende banen voor twee uur per dag. Ook in de toekomst zijn die niet te verwachten.

Willekeur

Dit twee uurcriterium zou dus voor een deel van de huidige Wajongers een uitkeringsverlaging tot gevolg hebben, zonder de mogelijkheid die te compenseren met inkomen uit werk. Een deel van degenen die vanaf 2015 een beroep doen op de Wajong, zijn door deze regel veroordeeld tot de bijstand. Zij hebben geen reële kans om daar door betaald werk uit te komen. Het criterium leidt dan ook tot oordelen die niet uit te leggen zijn, en tot rechtsongelijkheid. Wie twee uur per dag kan werken en per uur het minimumloon kan verdienen, kan misschien per maand even weinig of minder verdienen als iemand die drie uur per dag kan werken en per uur minder dan het minimumloon kan verdienen. De een komt niet in aanmerking voor de Wajong, de ander wel. De een krijgt een uitkeringsverlaging, de ander niet. De brieven van de Steungroep hebben nog niet geleid tot aanpassing, maar wel tot een motie die aanpassing op termijn mogelijk maakt.

Herkeuring op basis van het UWV-dossier

De nieuwe regels zullen ook worden toegepast bij de herkeuring van bestaande Wajongers. Wanneer zij aan de huidige (oude) voorwaarden blijven voldoen, wordt hun uitkering niet ingetrokken. Wel krijgen Wajongers die na de herkeuring 'arbeidsvermogen' hebben per 1 januari 2018 een verlaging van hun uitkering: van 75% naar 70% van het minimumloon. De herkeuringen vinden plaats in de periode van januari 2015 tot en met december 2017. Het is niet bekend wie wanneer aan de beurt komt. Staatssecretaris Klijnsma wil dat het

UWV de herkeuring in de meeste gevallen alleen baseert op dossiers. Daarbij moet het UWV kijken of degene die wordt herkeurd:

- een verhoogde uitkering wegens hulpbehoevendheid ontvangt;
- een indicatie voor de Sociale Werkvoorziening heeft (en of deze is afgewezen vanwege te veel of te weinig arbeidsvermogen, of toegewezen);
- activiteiten in het kader van AWBZ-dagbesteding verricht;
- werkt (in loondienst of als zelfstandige);
- een werkloosheidsuitkering krijgt;
- een re-integratietraject volgt of heeft gevolgd;
- een opleiding volgt of heeft gevolgd;
- een progressieve (erger wordende) ziekte heeft.

Ook moet het UWV kijken naar gegevens over:

- een door een verzekeringsarts ingevulde mogelijkheden- en beperkingenlijst (FML, FIS of ACD-formulier);
- een professionele herbeoordeling, gepland door de verzekeringsarts of arbeidsdeskundige;
- begeleiding van het UWV, gericht op participatie, op eigen verzoek, op of na 1 juli 2014.

Wanneer in je UWV-dossier informatie zit over een of meer van bovengenoemde onderwerpen, krijg je een papieren keuring. Dan bepalen een verzekeringsarts en een arbeidsdeskundige van het UWV op basis van je dossier of je wel of geen arbeidsmogelijkheden hebt. Daarbij kijken zij vooral naar de gegevens van 2008 en daarna. Wanneer je bijvoorbeeld in deze periode hebt gewerkt, een re-integratietraject hebt gevolgd of begeleiding gericht op participatie hebt gekregen, neemt het UWV aan dat je arbeidsmogelijkheden hebt.

Wie op basis van zijn dossier is herbeoordeeld, krijgt van het UWV een vooraankondiging met de uitkomst van de herkeuring. Wie daarom vraagt kan alsnog een persoonlijke keuring krijgen, in de vorm van gesprek met een verzekeringsarts en/of arbeidsdeskundige. Ook wanneer je dossier geen van de bovengenoemde gegevens bevat zal zo'n persoonlijke herkeuring plaatsvinden.

Menskracht en geld nodig

Deze veranderingen zijn zeer ingrijpend. De Steungroep zal daarom de vinger aan de pols houden bij de invoering van de nieuwe Wajongregels. We willen de komende jaren ME- en CVS-patiënten die te maken krijgen met een keuring of herkeuring ondersteunen met goede informatie en adviezen. Zie ook de tips onderaan dit artikel. Ook willen we graag bijhouden wat de gevolgen in de praktijk zijn, zodat we daarmee de politiek kunnen benaderen om te pleiten voor verbeteringen. Voor dit alles hebben we menskracht en geld nodig. Wilt u daar op een of andere manier bij helpen, geeft u dat dan alstublieft aan ons door!

Hulp bij werk voor 'oude' Wajongers

Het UWV krijgt van 2015 tot en met 2019 € 95 miljoen om degenen die onder de oude Wajong vallen (van vóór 2010) te helpen bij het vinden van werk. Zij worden vanaf 1 juli 2014 door het UWV benaderd om zich te melden voor begeleiding. Dit kan kansen bieden. Maar wie deze begeleiding krijgt, weet ook meteen zeker dat hij in 2018 een lagere uitkering ontvangt, zelfs wanneer hij geen werk kan vinden.